

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I HÄRNÖSAND**

DOM
2016-05-27
Meddelad i
Härnösand

Mål nr
190-16 E

SÖKANDE

Aleris AB, 556068-8425
Box 47134
100 74 Stockholm

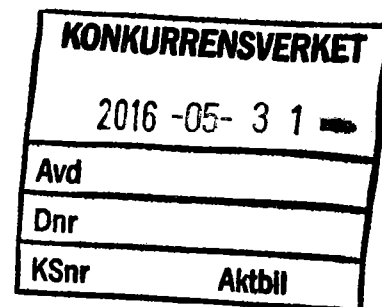
Ombud: advokaten Bob Johanson
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

MOTPART

Landstinget Västernorrland
871 85 Härnösand

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

Dok.Id 106554

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 314 871 27 Härnösand	Backgränd 9	0611-46 06 00 E-post: forvaltningsratteniharnosand@dom.se www.forvaltningsratteniharnosand.domstol.se	0611-51 18 20	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Landstinget Västernorrland (landstinget) genomför upphandlingen Kataraktoperationer 2015 (dnr 15LS6964) avseende förundersökningar, kataraktoperationer samt efterkontroller för länets tre ögonmottagningar. Upphandlingen genomförs med förenklat förfarande och landstinget avser att teckna avtal med två leverantörer under förutsättning att tillräckligt antal anbud inkommer. Volymerna avses fördelas med 60 procent till leverantör 1 och 40 procent till leverantör 2. Under anbudstiden kom anbud in från tre anbudsgivare. Av utvärderingsprotokollet framgår att anbudet från Aleris AB (Aleris) uteslöts då landstinget ansåg att anbudet inte uppfyller det obligatoriska kravet i punkt 2.5.2 i 2 Krav på Leverantör. Aleris anbud gick därför inte vidare till utvärdering. Efter utvärderingen, som enligt vad som anges i Upphandlingsrapporten skett enligt tilldelningsgrunden lägst pris, meddelades den 13 januari 2016 att upphandlingen skulle tilldelas de två övriga leverantörer som kommit in med anbud.

YRKANDEN M.M.

Aleris begär överprövning och yrkar i första hand att förvaltningsrätten ska förordna att upphandlingen ska rättas genom att landstinget genomför en ny utvärdering, varvid Aleris anbud beaktas. I andra hand yrkar Aleris att förvaltningsrätten ska förordna att upphandlingen ska göras om. Aleris anför bl.a. följande till stöd för sin talan.

Aleris uppfyller samtliga kvalificeringskrav i upphandlingen och har felaktigt förkastats av landstinget. Om Aleris anbud inte hade förkastats hade Aleris kunnat tilldelas kontrakt. Aleris har därför lidit eller riskerat att lida skada. Aleris bedriver ögonsjukvård på uppdrag av bl.a. Landstinget Gävleborg och Region Skåne. Uppdraget omfattar bl.a. förundersökning, utförande och efterkontroll av kataraktoperationer. Aleris anbud förkastades på grund av att det inte uppfyller kvalificeringskravet i 2.5.2 förfrågningsunderlagets Krav på Leverantör. Enligt kravet ska leverantören ha erfarenhet

från liknande uppdrag, och i anbudet bifoga en förteckning innehållande kontaktuppgifter för verifikation över två utförda referensuppdrag under de senaste tre åren av relevans för efterfrågad tjänst. Detta ska styrkas genom en förteckning över två referenser, utöver landstingets egna uppdragsgivare. Förteckningen ska innehålla namn på företag/uppdragsgivare, kontaktuppgifter, tidpunkt för uppdraget och en kort beskrivning av uppdraget. Aleris har i sitt anbud angett två referensuppdrag hos Landstinget Gävleborg och Region Skåne. Samtliga av landstinget begärda uppgifter har fyllts i och båda de angivna referensuppdragen är av relevans för den i upphandlingen efterfrågade tjänsten och visar att Aleris även i övrigt uppfyller det krav på erfarenhet som anges. Kvalificeringskravet är därmed uppfyllt och landstinget har felaktigt förkastat Aleris anbud.

Landstinget bestider bifall till ansökan och anför bl.a. följande. Landstinget vitsordar att Aleris angett två olika referensuppdrag i överensstämmelse med kvalificeringskravet då man angett Landstinget Gävleborg och Region Skåne. Emellertid lät ingen av de angivna referensuppdragen sig kontrolleras vid ett första försök. Kontaktpersonen hos Landstinget Gävleborg hävdade att hon inte tillfrågats av Aleris och att hon av den anledningen inte ville ställa upp som referens. Kontaktpersonen hos Region Skåne sa sig aldrig ställa upp som referens av princip. Därav kan man sluta sig till att inte heller hon tillfrågats av Aleris. Landstinget meddelade detta till Aleris och efterfrågade referensuppdrag där kontaktpersonerna kunde förväntas fullgöra sitt uppdrag. Aleris gavs alltså möjlighet till rättelse och angav därefter två nya kontaktpersoner verksamma hos Landstinget Gävleborg. Av dessa svarade bara en, och lämnade ett för landstinget nöjaktigt omdöme om Aleris. Således har Aleris endast lyckats prestera en för landstinget nöjaktig referens. Det ligger i sakens natur att angivna referenser också måste låta sig kontrolleras eftersom det ju är själva ändamålet med att ange referenser. Det åligger anbudsgivaren att säkerställa att angivna kontaktpersoner är vidta-

lade och beredda att tillmötesgå den upphandlande myndigheten vid referensupptagningen.

Aleris anför här efter bl.a. följande. Prövningen under kvalificeringsfasen syftar till att säkerställa anbudsgivarens förmåga att leverera det som ska upphandlas. Det aktuella kvalificeringskravet anger att leverantören ska ha viss erfarenhet. För att uppfylla kravet ska leverantören ha erfarenhet från liknande uppdrag samt ha utfört uppdrag av relevans för efterfrågad tjänst under de senaste tre åren. Utöver detta ställs inga krav som avser leverantörens erfarenhet, dock anges att leverantören ska ge in bevis i form av referenser för att styrka dess erfarenhet. Kvalificeringskravet avser kvalificeringsfasen. Har tjänster avseende liknande uppdrag utförts går anbudsgivaren vidare till utvärderingsfasen. I detta fall handlar det således om att med kravet säkerställa att tjänster avseende liknande uppdrag faktiskt har utförts av leverantören. Kravet syftar *inte* till att säkerställa att leverantören har utfört tjänsterna av viss kvalitet eller att dessa har uppnått en viss önskvärd nivå. I ett sådant fall skulle kravet ingå som en del av utvärderingen, vilket inte är fallet. Landstinget har vitsordat att Aleris angett två olika referensuppdrag i överensstämmelse med kvalificeringskravet, och redan här torde kravet vara uppfyllt. Ingenstans i förfrågningsunderlaget framgår heller när de angivna referenserna kommer att kontaktas. Vidare har referenserna bekräftat att Aleris har erforderlig erfarenhet. Landstinget har vitsordat att referenten vid Landstinget Gävleborg lämnat ett nöjaktigt omdöme om Aleris. Vad avser Region Skåne har den uppgivna referensen genom sitt svar bekräftat att Aleris har utfört det referensuppdrag som Aleris angett i sitt anbud. Detta eftersom referenspersonen genom sitt svar bekräftat (i) att Aleris åt Region Skåne har utfört det angivna uppdraget rörande kataraktoperationer, förundersökning och efterkontroll, och (ii) att Region Skånes val att inte medverka ytterligare vid referensupptagningen inte har med Aleris eller Aleris utförande av nyss nämnda uppdrag att göra. Det är fel att påstå att även de övriga frågor landstinget sände till referenspersonen på Region Skåne behö-

ver besvaras för uppfyllande av kvalificeringskravet, då de frågorna avser *hur* uppdraget har utförts. Vidare är landstingets påstående att Aleris getts möjlighet att komma in med ny referens felaktigt, då någon sådan korrespondens inte förekommit.

Landstinget har härefter anfört bl.a. följande. Kravet på två referensuppdrag är uppställt i kvalificeringsfasen i förfrågningsunderlaget. Emellertid står det landstinget fritt att bestämma innehållet i kvalificeringen under förutsättning att man inte träder LOU:s krav på proportionalitet för när. Landstinget har ställt som krav att anbudsgivaren ska ange två referensuppdrag innehållande kontaktuppgifter för verifikation. Verifikationen bestod i att landstinget genom att sätta sig i förbindelse med angiven kontaktperson hos referensuppdragsgivaren säkerställde att anbudsgivaren faktiskt har utfört referensuppdraget som påståtts samt att det skett på ett nöjaktigt sätt. Den typen av kontakt är fullt naturlig när det handlar om referenstagning. Om det enda syftet med angivande av referensuppdrag hade varit att verifiera att Aleris varit kontrakterat som leverantör av kataraktoperationer har det varit enklare att begära in skriftliga underlag som kontrakt eller liknande, eller begärt administrativ personal som kontaktperson. Då Aleris genomgående angett läkare/verksamhetschefer som referenter visar det att Aleris varit medveten om att det krävs medicinskt kvalificerade personer som kan besvara frågor om Aleris utförande av verksamheten. Landstinget anser således att utformningen och genomförandet av kvalificeringskraven i förfrågningsunderlaget har varit kända och accepterade av alla inblandande parter. De har också varit proportionerliga och har inte kränkt de grundprinciper som bär upp upphandlingslagstiftningen. Det svar som den för Region Skåne angivna referenspersonen lämnat till landstinget bevisar eller indikerar ingenting angående huruvida Aleris utfört det referensuppdrag åt regionen som Aleris påstått i sitt anbud. Landstinget har inte haft anledning att tolka hennes svar som någon form av bekräftelse på ett utfört referensuppdrag. Landstinget vitsordar att Aleris inte getts någon möjlighet att komma

in med ny kontaktperson vad gäller Region Skåne. Sammanfattningsvis kvarstår det faktum att Aleris endast har presterat ett verifierat referensuppdrag i stället för kravställda två.

Aleris anför här efter bl.a. följande. Kvalificeringskravet inrymmer inte något krav på att anbudsgivaren ska ha utfört angivet referensuppdrag på ett nöjaktigt sätt. Det är inte möjligt att i efterhand, under referenstagningen, ställa upp nya krav som inte framgår i förfrågningsunderlaget. Aleris anbud kan därför inte uteslutas på den grunden att Region Skåne inte har besvarat de av landstingets frågor som avser huruvida Aleris utfört angivet referensuppdrag på ett nöjaktigt sätt. För det fall att förvaltningsrätten skulle finna att kvalificeringskravet inrymmer ett krav på att leverantören ska ha utfört angivna referensuppdrag på ett nöjaktigt sätt yrkar Aleris i andra hand att förvaltningsrätten beslutar att upphandlingen ska göras om. Aleris gör därvid gällande att förfrågningsunderlaget är otydligt och strider mot transparensprincipen. Landstinget har vitsordat att det aktuella kvalificeringskravet är uppställt i kvalificeringsfasen. Det är därför uppenbart att kravet tar sikte på frågan om *att* och *inte hur* angivna referensuppdrag utförts. Kvalificeringskravet är alltså ägnat att säkerställa anbudsgivarens erfarenhet av tjänstens utförande och inte kvaliteten i tjänstens utförande. Om kvaliteten avsågs skulle kravet ingå som en del av utvärderingen, vilket inte är fallet. Aleris vidhåller även att det svar som den angivna kontaktpersonen för Region Skåne avgett då det uppges att Region Skåne valt att inte medverka vid referenstagningen i vart fall utgör en indirekt bekräftelse på att uppdraget har utförts. Som skriftligt bevis för detta ger Aleris in Avtal för verksamhet för operation av grå starr i Skåne mellan Region Skåne och Aleris, vilket löper från och med oktober 2015. Aleris menar vidare att landstinget hade kunskap om att Aleris utfört det aktuella uppdraget åt Region Skåne och att det framgår av formuleringen i den e-post som skickades till den angivna kontaktpersonen hos Region Skåne. Det är oklart om landstinget bestrider att den person hos landstinget som skickade e-posten till den för Region

Skåne angivna kontaktpersonen hade kunskap om att Aleris utfört uppdrag för Region Skåne. Om frågan är tvistig hemställer Aleris om att muntlig förhandling ska hållas i målet varvid förhör ska hållas med den person hos landstinget som skickat e-posten till kontaktpersonen hos Region Skåne.

I kvalificeringskravet anges att anbudsgivaren ska lämna kontaktuppgifter för verifikation. Ingenstans i förfrågningsunderlaget anges att, på vilket sätt eller när, de angivna referenserna skulle komma att kontaktas. Det framgår inte heller att landstinget avsåg ställa ett helt batteri frågor till referenterna. I efterhand kan dock konstateras att referenstagningen har varit (i) skriftlig, (ii) omfattat en avsevärd mängd komplicerade frågor och därför varit tidsödande, (iii) ägt rum precis före juledigheten med kort svarsfrist samt (iv) inte varit transparent på det sätt att anbudsgivarna kunnat förvarna sina referenter om vilka frågor som skulle ställas. Av dessa skäl torde referenterna överlag ha varit avvisande till att delta i referentupptagningen.

Landstinget har härefter uppgett att man vidhåller sin inställning och anför i huvudsak att det aldrig varit landstingets avsikt med referenstagningens frågor att göra någon form av poäng- eller betygssättning i syfte att gradera anbuden på en skala. Tilldelningsgrunden är lägsta pris, inte det ekonomiskt mest fördelaktiga. Syftet har alltså endast varit att säkerställa att uppdragen utförts på ett för landstinget godtagbart sätt.

Aleris anför härefter avslutningsvis bl.a. att Aleris presterat två referensuppdrag. Syftet med kvalificeringskravet är inte att säkerställa att uppdragen genomförts på ett nöjaktigt sätt. Omständigheten att en referensperson av principskäl inte svarar närmare på frågor om upphandlingar kan inte ligga Aleris till last när Aleris de facto utfört uppdraget. Om landstinget inte ansåg sig ha fått tillräckliga svar på sina frågor om nöjaktigheten, borde Aleris i enlighet med transparensprincipen och likabehandlingsprincipen ha infor-

merats om detta och därigenom ha beretts möjlighet att komplettera med en annan person, vilket landstinget vidgår inte har skett.

Förvaltningsrätten har den 10 maj 2016 avslagit Aleris yrkande om att hålla muntlig förhandling i målet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser

Upphandlande myndighet ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas (1 kap. 9 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten efter ansökan av en leverantör besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (16 kap. 4 och 6 §§ LOU).

Utredningen i målet

I förfrågningsunderlagets bilaga 2 **KRAV PÅ LEVERANTÖR** finns under rubriken **2.5 Leverantörens tekniska och yrkesmässiga kapacitet** punkten **2.5.2. Referenser/referensuppdrag**. Under denna punkt anges bl.a.:

”Leverantören ska ha erfarenhet från liknande uppdrag. Leverantören ska i anbudet bifoga förteckning, innehållande kontaktuppgifter för verifikation, över två (2) utförda referensuppdrag under de senaste tre åren av relevans för efterfrågad tjänst. Detta ska styrkas genom en förteckning nedan över två (2) referenser, utöver landstingets egna uppdragsgivare. Förteckningen ska innehålla namn på företag/uppdragsgivare, kontaktuppgifter, tidpunkt för uppdraget och en kort beskrivning av uppdraget.

---”

Av handlingarna i målet framgår vidare att de frågor som landstinget skickat till de av Aleris angivna referenspersonerna är följande:

- ”1. Hur tycker ni att samarbetet/avtalet med Aleris AB har fungerat över lag?
2. Har uppdraget genomförts enligt beställning/upphandlingskontraktet?
3. Får ni skicka patienter i den takt och omfattning ni önskar med tanke på vårdgarantin?

Berätta mer specifikt hur det har fungerat kring dessa områden:

- a. Journalföring
- b. Indikationer (noggrannhet/korrekthet vid angivelse av indikation)
- c. Föreslagna/genomförda åtgärder kontra patientbehov
- d. Hantering av komplikationer (under operation)”

Förvaltningsrättens bedömning

En förutsättning för att förvaltningsrätten ska besluta om åtgärder enligt LOU är att den upphandlande myndigheten har brutit mot någon bestämmelse i lagstiftningen eller någon av de gemenskapsrättsliga bestämmelserna som bär upp denna lagstiftning samt att den som begär överprövning lidit eller i vart fall riskerat att lida skada av den upphandlande myndighetens brott mot LOU. Förvaltningsrättens prövning är begränsad till vad Aleris som sökande har anfört till stöd för sin talan (jfr RÅ 2009 ref. 69).

Av rättsfallet RÅ 2002 ref. 50 följer vidare att även förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp LOU och unionsrätten inte träds för när.

Aleris har i huvudsak anfört att Aleris uppfyller det ställda kravet på erfarenhet från liknande uppdrag. Aleris visar det genom att ha bifogat den efterfrågade förteckningen innehållande kontaktuppgifter för verifikation avseende två utförda referensuppdrag under de senaste tre åren av relevans för efterfrågad tjänst. Aleris menar att det därför var fel att utesluta Aleris anbud innan utvärdering. Landstinget, som vitsordar att Aleris angett två olika

referensuppdrag, har emellertid å sin sida i huvudsak anfört att kvalificeringskravet ändå inte är uppfyllt eftersom endast en angiven referens lät sig kontrolleras och svara på de frågor landstinget sände till referenspersonen, medan den andra angivna referensen uppgett att man av princip inte ställer upp som referens vid upphandlingar. Landstinget har därvid anfört att det innebär att Aleris inte visat att man uppfyller kravet på teknisk och yrkesmässig kapacitet.

Förvaltningsrätten konstaterar att frågan i målet är om Aleris uppfyllt ett kvalificeringskrav avseende erfarenhet från liknande uppdrag, som ska säkerställa att leverantören har den tekniska och yrkesmässiga kapacitet som krävs för uppdragets utförande. Detta ska anbudsgivarna visa genom att bifoga en förteckning med namn på företag eller uppdragsgivare, kontaktuppgifter för verifikation, tidpunkt för uppdraget och en kort beskrivning av uppdraget gällande två utförda referensuppdrag under de senaste tre åren av relevans för efterfrågad tjänst. I målet är ostridigt att Aleris har bifogat sådana uppgifter avseende två uppdragsgivare. När landstinget hört av sig har dock de angivna referenspersonerna visat sig vara ovilliga att ställa upp som referenter och svara på de frågor landstinget skickat.

Vad innebär ska-kravet gällande referenser/referensuppdrag

Såsom kravet utformats ska kontaktuppgifter anges *för verifikation* (förvaltningsrättens kursivering). Enligt förvaltningsrättens mening får det förutsättas att en normalt omsorgsfull leverantör uppfattar att kontaktuppgifter till referenser som lämnas i ett anbud för verifikation kommer att användas för att verifiera att den lämnade uppgiften – att anbudsgivaren har sådan erfarenhet av tidigare uppdrag som efterfrågas – också stämmer. Det är rimligt att anta att den upphandlande myndigheten använder sig av efterfrågade kontaktuppgifter för att be angivna referenspersoner att bekräfta att referensuppdragen utförts. Det aktuella ska-kravet kan därför inte enligt förvaltningsrättens mening anses vara uppfyllt enbart i och med att Aleris lämnat

förteckningen över två utförda referensuppdrag under de senaste tre åren tillsammans med kontaktuppgifter för verifikation. För att kravet ska anses vara uppfyllt ska även uppgiften om tidigare referensuppdrag verifieras. Den upphandlande myndigheten har således klart angett att kontaktuppgift ska anges för verifikation.

Frågorna till de angivna referenspersonerna

Vidare framgår att landstinget skickat ut ett antal frågor till de angivna referenspersonerna. Den tilldelningsgrund som valts för denna upphandling, oaktat hur detta formulerats i tilldelningsbeslutet, har varit att tilldelning ska ske till de anbud som har lägst pris. I enlighet med detta har någon utvärdering av de upphandlade tjänsternas kvalitet och förmodade utförande inte heller gjorts.

I förfrågningsunderlaget anges varken att frågor, eller vilka frågor, landstinget avsåg ställa till de angivna referenspersonerna. Landstinget har emellertid ställt ett antal frågor till de angivna referenspersonerna. Förvaltningsrätten anser att de frågor som skickades till de angivna referenspersonerna i huvudsak avser frågor som syftar till att utröna om leverantören i sin organisation har sådan kapacitet och sådana resurser som krävs för uppdragets utförande (jfr Kammarrätten i Jönköping mål nr 3005-12). Förvaltningsrätten noterar även att kravet på referenser finns under rubriken "Leverantörens tekniska och yrkesmässiga kapacitet", vilket hör till kvalificeringsfasen i upphandlingen. Förvaltningsrätten anser således inte att de ställda frågorna inneburit att landstinget blandat ihop kvalificeringsfasen med något som i stället skulle ha hört hemma i en utvärdering.

Är kravet avseende teknisk- och yrkesmässig kapacitet uppfyllt?

Frågan blir härfter om Aleris vid anbudstidens utgång lämnat uppgifter som visar att kravet på teknisk och yrkesmässig kapacitet är uppfyllt, trots att den ena angivna referenspersonen uppgett sig av princip inte vilja ställa

upp som referens, och följaktligen inte heller svarat på de frågor landstinget skickat ut.

Som ovan angetts anser förvaltningsrätten att det aktuella ska-kravet avseende leveratörens tekniska och yrkesmässiga kapacitet inte kan anses vara uppfyllt enbart i och med inlämnande av förteckning över två utförda referensuppdrag under de senaste tre åren. Det får i stället anses ingå i kravet att uppgiften om tidigare referensuppdrag ska kunna verifieras av den upphandlande myndigheten hos de referenspersoner som leverantören hänvisar till. Det förutsätter således att den angivna referensen både bekräftar detta, och svarar på sådana frågor som avser leverantörens tekniska och ekonomiska kapacitet. Vad den frågeställande tjänstemannen hos landstinget eventuellt haft för kunskaper i fråga om Aleris tidigare uppdrag hos Region Skåne är därmed inte relevant i målet då det är Aleris som anbudslämnare som ska visa att anbudet vid anbudstidens utgång uppfyllde samtliga ställda krav. Det har således saknats anledning att höra tjänstemannen vid en muntlig förhandling.

Detta innebär vid en sammantagen bedömning att Aleris inte visat att landstinget agerat i strid med LOU när landstinget uteslöt Aleris anbud med hänvisning till att kravet på referenser för verifikation inte uppfyllts. Aleris har därför inte visat att man riskerat att lida någon skada på grund av fel begånget av landstinget under upphandlingen. Då det saknas grund för förvaltningsrätten att ingripa mot upphandlingen med anledning av vad Aleris anfört ska ansökan avslås.

Förvaltningsrätten erinrar om innehållet i 16 kap. 10 § LOU, enligt vilken den upphandlande myndigheten när förlängd avtalsspärr råder inte får ingå avtal förrän tio dagar har gått från det att förvaltningsrätten har avgjort målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C LOU).

Kerstin Widmark

rådman

Målet har föredragits av föredragande juristen Gunilla Lavås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Om Ni vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska Ni skriva till Kammarrätten i Sundsvall. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.